

УДК 658.14.17

Л. С. Крючко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ЯК ЗАПОРУКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

L. Krjuchko,
Ph.D., Associate Professor of Finance, Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University

CREATING A SYSTEM OF CASH FLOWS MANAGEMENT BUSINESSES, AS A GUARANTEE OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE COMPANY

У статті розглянуто сучасні напрями вдосконалення системи управління грошовими потоками підприємств України, виділено основні недоліки. Запропоновано теоретичні положення щодо оптимізації системи управління грошовими потоками як одного з елементів в оцінці фінансового стану підприємства.

Modern directions of perfection of the control system by the monies streams of enterprises of Ukraine are considered in the article, selected the main failings. Theoretical positions are offered in relation to optimization of the control system by monies streams as one of elements in estimation of the financial state of enterprise.

Ключові слова: грошові кошти, грошовий потік, управління грошовими потоками, планування грошових потоків, ліквідність та платоспроможність підприємства, фінансовий стан підприємства.

Key words: cash facilities, cash flow, cash flow management, planning of cash flow, liquidity and solvency of enterprise, financial state of enterprise.

Функціонування підприємства — це складний динамічний процес, що є результатом неперервного циклічного руху грошових коштів. Однією із проблем, що виникають перед підприємствами в сучасних умовах, є відновлення і збереження динаміки циклів операційної, інвестиційної і фінансової діяльності, що є запорукою необхідної ліквідної позиції підприємства і реалізації його попиту на кошти. Вирішення цієї проблеми неможливе без глибоких досліджень економічних механізмів, що визначають грошові потоки кожного окремого суб'єкта господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Загальна мета управління грошовими коштами — забезпечення збалансованості їх потоків, що надає можливість підтримувати достатній рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Планування грошових потоків останнім часом набуває все більшої актуальності. Серед дослідників, які намагалися розв'язувати проблеми управління грошовими потоками, слід виділити праці І.А. Бланка, О.О. Орлова, М.Ю. Горохова, А.М. Поддєрьогіна, В.В. Бочарова, А.Д. Шеремета та ін. Разом із тим, необхідно відзначити, що методика управління грошовими

потоками як самостійним фінансовим об'єктом розроблено ще недостатньо. Зокрема відсутній комплексний інструментарій щодо їх оптимізації, який би зміг охопити всю сукупність грошових потоків підприємства, реально вплинути на поліпшення його фінансового стану.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності управління грошовими потоками підприємства, визначення ролі системи управління грошовими потоками та напрямів поліпшення фінансового стану суб'єкта господарювання на базі узагальнення існуючих концепцій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Управління грошовими потоками являє собою систему принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням коштів підприємства й організацією їхнього обороту [1]. Ефективним управлінням можна досягти фінансової рівноваги, отримання прибутку та підтримати платоспроможність, що забезпечить виживання, стабільне функціонування та процвітання будь-якого з суб'єктів господарювання в жорстких умовах ринку.

Серед економістів існують різні тлумачення визначення терміна "грошовий потік". Загалом, грошовий потік, по-перше, це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів у ході фінансово-господарської діяльності. По-друге, це вимірник здатності підприємства покривати свої витрати, погашати зобов'язання своїми ресурсами та ефективно розміщувати кошти для їхнього примноження [2]. З точки зору управління, грошові кошти — це мобільний актив, що швидко змінюється, тому планові показники навіть на невеликий період часу можуть зовсім не відповідати реальному стану справ [3].

Потреба в створенні ефективної системи управління грошовими потоками підприємства незаперечна, як і важливість усвідомлення необхідності розробки теоретичних аспектів її функціонування для апарату фінансового менеджменту підприємств.

Фінансова стабільність передбачає, що грошові надходження підприємства дорівнюють, або перевищують потребу в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань [2]. Отже, основною метою управління грошовими потоками повинно бути — забезпечення фінансової стабільності підприємства, шляхом збалансування обсягів надходжень і витрат коштів і їхньої синхронізації в часі.

Розгляд фінансової стабільності з позицій управління грошовими потоками має важливе значення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Система управління рухом грошових коштів суб'єкта господарювання є індивідуальною для кожного підприємства, оскільки необхідно враховувати особливості його фінансово-господарської діяльності та специфічні умов зовнішнього і внутрішнього середовища її реалізації. Але у більшості починаючих вітчизняних підприємств відсутня належна організація фінансової системи, немає взаємозв'язку між структурними підрозділами, не встановлені і не розмежовані їх функції, відсутні кваліфіковані фахівці; що перешкоджає створенню системи управління грошовими потоками.

У зв'язку з цими факторами, особливої актуальності набуває підвищення якості управління грошовими потоками підприємства, шляхом розробки нових форм та методів управління, з орієнтацією на специфіку діяльності підприємства.

Ефективна система управління грошовими потоками охоплює такі елементи: облік грошових коштів, фінансовий аналіз, планування надходжень та виплат, прогнозування стратегії використання грошових коштів, прийняття управлінського рішення з метою оптимізації потоку, контроль за раціональністю використання грошових коштів.

Як кожна сукупність взаємопов'язаних елементів, система управління грошовими потоками має свої об'єкт і суб'єкт. Якщо об'єктом управління в ній виступають грошові потоки підприємства, пов'язані здійсненням різноманітних господарських та фінансових операцій, то суб'єктом є фінансова служба, склад та чисельність якої залежать від розміру, організаційної структури підприємства, кількості операцій, напрямів та видів діяльності. Ефективна система управління грошовими потоками повинна охоплювати такі елементи: фінансовий, стратегічний аналіз; контроль; планування та прогнозування [4].

Необхідно виділити такі напрями аналізу грошових потоків: оцінка ліквідності і платоспроможності в коротко і довгостроковій перспективі; визначення різниці між кредиторською і поточною дебіторською заборгованістю; розрахунок чистого оборотного капіталу; оцінка раціональності управління грошовими коштами та формування грошового потоку; формування вихідної бази для прийняття управлінських рішень; прогнозний аналіз грошових потоків підприємства. Оцінка ефективності управління грошовими коштами на підприємстві стає вихідною інформацією для подальших управлінських рішень, а саме: для прогнозування майбутніх грошових потоків. Тож аналіз грошових потоків, що характеризує причини зміни ліквідності і фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити в ході загального фінансового аналізу. Оперативна, повна і достовірна інформація про рух грошових коштів повинна сприяти підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо в подальшому впливають на фінансовий стан підприємства. Тому необхідно розробити комплексну методику аналізу грошових потоків, яка б дозволила охопити максимальний обсяг бухгалтерської та аналітичної інформації [5].

Грошові кошти відіграють важливу роль для нормального існування підприємства, тому необхідно визначити стратегію й тактику управління їхнім формуванням і використанням. З метою ефективного управління грошовими потоками та фінансовою діяльністю підприємства в цілому доцільно вводити в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності [2].

Планування грошових потоків — важливий етап управління фінансовою діяльністю підприємств. Шляхом ефективного впровадження системи планування й прогнозування досягається раціональне використання грошових потоків: операційна, інвестиційна та фінансова діяльність

забезпечуються необхідними грошовими ресурсами [5]. До основних методів необхідно віднести наступні: техніко-економічні розрахунки, економіко-статистичні, порівняння, балансовий метод, факторний аналіз [3]. Управління рухом грошових коштів стає одним із першочергових завдань, бо керівники підприємств щодня стикаються з прогнозуванням і управлінням грошовими потоками. Вони вирішують, як уберегти гроші від інфляції, як забезпечити нормальну поточну діяльність, підтримати репутацію підприємства як надійного фінансового партнера. Але при цьому необхідно уникати надлишкових грошей, бо їх можна використати для короткострокових укладень, що в подальшому призведе до отримання додаткового доходу.

Сучасна система принципів планування грошових потоків дозволяє підвищити точність прогнозів, спростити систему управління [4]. Головними серед них виступають: 1. Принцип обґрунтованості мінімально необхідного обсягу грошових коштів, який повинен бути в підприємства для забезпечення його платоспроможності. 2. Принцип пропорційності розподілу грошових коштів між складовими виробничого процесу. 3. Принцип гнучкості планування грошових коштів. 4. Принцип оцінювання ефективності використання грошових коштів. 5. Принцип адекватності часових інтервалів та способів планування. Згідно з вищезазначеними принципами можна виділити такі види планування грошових потоків: довгострокове планування (від 1 до 5 років); середньострокове планування (до 1 року); короткострокове планування (місяць, квартал). Актуальні питання розвитку фінансів, обліку і аудиту є важливим елементом комплексного плану розвитку підприємства і має специфічні особливості організації планового процесу [3].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З розглянутих аспектів управління грошовими потоками можна зробити висновок, що управління, як важлива складова планування — це дуже складна і трудомістка робота кожного керівника підприємства, бо йому щодня необхідно приймати безліч управлінських рішень щодо розподілу і використання грошових коштів, а також ефективно направляти грошові потоки. Ураховуючи вищезазначене, з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками вітчизняних підприємств необхідно: залучати в практику розрахунків системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості, платіжної стабільності та нормальної платоспроможності; досліджувати галузеві за-

кономірності грошових потоків; визначати потоки в обліковій, у тому числі оперативній, інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств; удосконалити методику аналізу грошових потоків, ураховувати фактори руху коштів вітчизняних господарчих суб'єктів в умовах невизначеності та ризику [5]. Таким чином, інтегруючи оперативне, поточне і стратегічне планування грошових потоків в єдиний процес, можна досягти узгодженості руху грошових коштів із тактичними і стратегічними завданнями підприємства в часі і просторі. Такий підхід до концепції планування грошових потоків дозволить спрямувати діяльність підприємства на досягнення фінансової стійкості та платоспроможності.

Література:

1. Андієць В.С. Дослідження основних сутнісних характеристик "грошових потоків підприємства" [Текст] / В.С. Андієць // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 8. — С. 167—172.
2. Варавка В.В. Аналіз ділової активності як інструмент управління грошовими потоками підприємства [Текст] / В.В. Варавка // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 2. — С. 184—192.
3. Білик М.Д. Фінансовий аналіз [Текст]: підручник / М.Д. Білик — К.: КНЕУ. — 2011. — 588 с.
4. Бланк І.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. — К.: Ника-Центр: Эльга-Н, 2002. — 736 с.
5. Поддєрьогін А.М. Ефективність управління грошовими потоками підприємства [Текст] / А.М. Поддєрьогін, Я.І. Невмержицький // Фінанси України. — 2007. — № 11. — С. 119—128.

References:

1. Andriec, V.S. (2008), "Study of basic essential characteristics of "cash flows of the company", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 8, pp. 167—72.
 2. Varavka, V.V. (2008), "Analysis of business activity as a tool for cash flow management company", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 2, pp. 184—192.
 3. Bilyk, M.D. (2011), Finansovyy analiz [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.
 4. Blank, I.A. (2002), Upravlenie denezhnymi potokami [Cash flow management], Nika-Centr: El'ga-N, Kyiv, Ukraine.
 5. Podder'ogin, A.M. (2007), "Effectiveness of cash flow management", Finansy Ukrainy, vol. 11, pp. 119—128.
- Стаття надійшла до редакції 03.04.2014 р.*